YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

27 päivänä syyskuuta 2006 *

Asiassa T-330/01,

Akzo Nobel NV, kotipaikka Arnhem (Alankomaat), edustajinaan aluksi asianajajat M. van Empel ja C. Swaak, sittemmin Swaak,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Whelan, A. Bouquet ja W. Wils, avustajanaan asianajaja M. H. van der Woude,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii ensisijaisesti EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta (asia COMP/E-1/36.756 – Natriumglukonaatti) 2 päivänä lokakuuta 2001 tehdyn komission päätöksen K(2001) 2931, lopullinen, 3 ja 4 artiklan kumoamista siltä osin kuin ne koskevat kantajaa, tai toissijaisesti tällä päätöksellä kantajalle määrätyn sakon alentamista,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit M. Jaeger ja F. Dehousse,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.2.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat

1 Akzo Nobel NV (jäljempänä Akzo) on kemian- ja lääketeollisuuteen erikoistuneen yritysryhmän emoyhtiö. Se omistaa kokonaan Akzo Nobel Chemicals BV -yhtiön (jäljempänä ANC). Tosiseikkojen tapahtuma-aikana ja vuoden 1995 joulukuuhun saakka ANC toimi natriumglukonaattimarkkinoilla, koska se oli yhtiömies Glucona vof -yhtiössä, joka oli sen ja Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA:n (jäljempänä Avebe) yhteisessä määräysvallassa. Vuoden 1995 joulukuussa Avebe sai ANC:n osuuden Glucona vof:stä, josta tuli rajavastuuyhtiö ja jonka nimeksi tuli Glucona BV (jäljempänä Glucona vof:ää ja Glucona BV:tä kutsutaan erotuksetta Gluconaksi).

2 Natriumglukonaatti kuuluu kelatoiviin aineisiin, jotka ovat tuotteita, jotka inaktivoivat metalli-ioneja teollisuusprosesseissa. Näihin prosesseihin kuuluvat muun muassa teollisuussiivous (pullojen ja talousastioiden puhdistaminen), pintojenkäsittely (ruosteenestokäsittely, tahranpoisto, alumiinin etsaus) ja vesien käsittely. Kelatoivia aineita käytetään elintarviketeollisuudessa, kosmetiikkateollisuudessa, lääketeollisuudessa, paperiteollisuudessa, betoniteollisuudessa ja myös muilla teollisuudenaloilla. Natriumglukonaattia myydään koko maailmassa, ja maailmanmarkkinoilla on kilpailevia yrityksiä.

3 Vuonna 1995 natriumglukonaatin maailmanlaajuinen kokonaismyynti oli noin 58,7 miljoonaa euroa ja kokonaismyynti Euroopan talousalueella (ETA) noin 19,6 miljoonaa euroa. Tosiseikkojen tapahtumahetkellä viisi yritystä, eli ensinnäkin Fujisawa Pharmaceutical Co. Ltd (jäljempänä Fujisawa), toiseksi Jungbunzlauer AG, kolmanneksi Roquette Frères SA, neljänneksi Glucona ja viidenneksi Archer Daniels Midland Co. (jäljempänä ADM), vastasi lähes kaikesta maailman natriumglukonaatin valmistuksesta.

4 Vuoden 1997 maaliskuussa Yhdysvaltain oikeusministeriö ilmoitti komissiolle, että lysiini- ja sitruunahappomarkkinoilla suoritetun tutkimuksen jälkeen oli niin ikään aloitettu natriumglukonaattimarkkinoita koskeva tutkimus. Vuoden 1997 loka- ja joulukuussa sekä vuoden 1998 helmikuussa komissiolle ilmoitettiin, että Akzo, Avebe, Glucona, Roquette ja Fujisawa olivat myöntäneet osallistuneensa kartelliin, joka oli muodostunut natriumglukonaatin hintojen vahvistamisesta sekä tuotteen myyntimäärien jakamisesta Yhdysvalloissa ja muualla. Yhdysvaltain oikeusministeriön kanssa tehtyjen sopimusten jälkeen amerikkalaisviranomaiset määräsivät sakkoja kyseisille yrityksille ja ADM:lle.

5 Komissio esitti 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 11 artiklan perusteella 18.2.1998 tietojensaantipyyntöjä Euroopan tärkeimmille natriumglukonaatin valmistajille, tuojille, viejille ja ostajille.

6 Tietojensaantipyynnön seurauksena Fujisawa otti yhteyttä komissioon ilmoittaakseen tälle, että se oli tehnyt yhteistyötä amerikkalaisviranomaisten kanssa edellä kuvatussa tutkimuksessa ja että se halusi tehdä yhtä lailla yhteistyötä komission kanssa sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa 18.7.1996 annetun komission tiedonannon (EYVL C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötiedonanto) mukaisesti. Komission kanssa 1.4.1998 pitämänsä kokouksen jälkeen Fujisawa toimitti 12.5.1998 kirjallisen lausunnon ja asiakirjat, jotka sisälsivät yhteenvedon kartellin vaiheista ja tiettyjä muita asiakirjoja.

7 Komissio teki 16.9. ja 17.9.1998 asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti tutkimuksen Aveben, Gluconan, Jungbunzlauerin ja Roquetten toimitiloissa.

8 Komissio esitti 2.3.1999 yksityiskohtaisia tietojensaantipyyntöjä Gluconalle, Roquettelle ja Jungbunzlauerille. Kyseiset yritykset ilmaisivat 14.4., 19.4. ja 20.4.1999 päivätyillä kirjeillään halunsa tehdä yhteistyötä komission kanssa ja toimittivat sille tiettyjä kartellia koskevia tietoja. Komissio esitti 25.10.1999 täydentäviä tietojensaantipyyntöjä ADM:lle, Fujisawalle, Gluconalle, Roquettelle ja Jungbunzlauerille.

9 Saamiensa tietojen perusteella komissio antoi 17.5.2000 väitetiedoksiannon Akzolle ja muille asianomaisille yrityksille EY 81 artiklan 1 kohdan ja ETA:sta tehdyn sopimuksen (jäljempänä ETA-sopimus) 53 artiklan 1 kohdan rikkomisen vuoksi. Akzo ja kaikki muut asianomaiset yritykset toimittivat kirjalliset huomautuksensa vastauksena komission esittämiin väitteisiin. Yksikään näistä ei pyytänyt kuulemista eikä kiistänyt väitetiedoksiannossa esitettyjen tosiseikkojen paikkansapitävyyttä.

10 Komissio lähetti 11.5.2001 täydentäviä tietojensaantipyyntöjä Akzolle ja muille asianomaisille yrityksille.

11 Komissio teki 2.10.2001 päätöksen K(2001) 2931, lopullinen, EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta (asia COMP/E-1/36.756 – Natriumglukonaatti) (jäljempänä päätös). Päätös annettiin Akzolle tiedoksi 10.10.2001 päivätyllä kirjeellä.

12 Päätöksessä on muun muassa seuraavat säännökset:

"1 artikla

[Akzo], [ADM], [Avebe], [Fujisawa], [Jungbunzlauer] ja [Roquette] ovat rikkoneet EY 81 artiklan 1 kohtaa ja – 1.1.1994 lukien – ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa osallistumalla jatkuvaan sopimukseen ja/tai yhdenmukaistettuun menettelytapaan natriumglukonaatisektorilla.

Rikkominen kesti

– [Akzon], [Aveben], [Fujisawan] ja [Roquetten] tapauksessa vuoden 1987 helmikuusta vuoden 1995 kesäkuuhun

– [Jungbunzlauerin] tapauksessa vuoden 1988 toukokuusta vuoden 1995 kesäkuuhun

– [ADM:n] tapauksessa vuoden 1991 kesäkuusta vuoden 1995 kesäkuuhun.

– –

3 artikla

Yrityksille määrätään seuraavat sakot 1 artiklassa tarkoitetusta rikkomisesta:

a) [Akzo]	9 miljoonaa euroa
b) [ADM]	10,13 miljoonaa euroa
c) [Avebe]	3,6 miljoonaa euroa
d) [Fujisawa]	3,6 miljoonaa euroa
e) [Jungbunzlauer]	20,4 miljoonaa euroa
f) [Roquette]	10,8 miljoonaa euroa

– –”

13 Päätöksen 296–309 perustelukappaleessa komissio analysoi Gluconan ja sen emoyhtiöiden, Aveben ja Akzon, välisiä suhteita kartellin asianomaisen ajanjakson kuluessa. Se totesi erityisesti, että 15.8.1993 saakka Aveben ja Akzon edustajat vastasivat yhdessä Gluconan hallinnosta, mutta tästä päivästä lukien Gluconan

uudelleenjärjestelyn takia siitä vastasi yksinomaan Aveben edustaja. Komission mukaan Aveben ja Akzon oli kuitenkin katsottava olevan vastuussa niiden tytäryhtiön kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä koko asianomaisen ajanjakson ajan, joten niiden oli oltava päätöksen adressaatteja.

14 Sakkojen määrän laskemiseksi komissio sovelsi päätöksessään menetelmää, joka esitetään suuntaviivoissa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), ja yhteistyötiedonantoa.

15 Ensiksi komissio määritti sakon perusmäärän kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella.

16 Tässä yhteydessä komissio katsoi ensinnäkin rikkomisen vakavuuden osalta, että asianomaiset yritykset olivat syyllistyneet erittäin vakavaan rikkomiseen, kun otetaan huomioon rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus natriumglukonaattimarkkinoihin ETA:ssa sekä merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuus (päätöksen 371 perustelukappale).

17 Komissio katsoi seuraavaksi, että yritysten todellinen taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa vahinkoa kilpailulle oli otettava huomioon ja vahvistettava sakon määrä tasolle, jolla taataan riittävän ehkäisevä vaikutus. Näin ollen komissio tukeutui asianomaisten yritysten natriumglukonaatin myyntiin rikkomiskauden viimeisenä vuonna eli vuonna 1995 perustuneisiin maailmanlaajuisiin liikevaihtoihin, jotka asianomaiset yritykset olivat ilmoittaneet komissiolle tämän tietojensaantipyyntöjen jälkeen ja joiden perusteella komissio laski kyseisten yritysten markkinaosuudet, ja luokitteli nämä yritykset kahteen luokkaan. Se luokitteli ensimmäiseen luokkaan

yritykset, joilla sen käytössä olevien tietojen mukaan oli yli 20 prosentin markkinaosuus natriumglukonaatin maailmanmarkkinoilla ja joihin kuuluivat Fujisawa (35,54 prosenttia), Jungbunzlauer (24,75 prosenttia) ja Roquette (20,96 prosenttia). Komissio vahvisti näille yrityksille 10 miljoonan euron perusmäärän. Toiseen luokkaan komissio luokitteli yritykset, joilla sen käytössä olleiden tietojen mukaan oli alle 10 prosentin markkinaosuus natriumglukonaatin maailmanmarkkinoilla ja joihin kuuluivat Glucona (n. 9,5 prosenttia) ja ADM (9,35 prosenttia). Komissio vahvisti näille yrityksille 5 miljoonan euron perusmäärän eli 2,5 miljoonan euron perusmäärän Akzolle ja Avebelle, joiden yhteisessä määräysvallassa Glucona oli (päätöksen 385 perustelukappale).

18 Lisäksi komissio tarkisti tätä perusmäärää yhtäältä sen varmistamiseksi, että sakolla on riittävän ehkäisevä vaikutus, ja toisaalta sen huomioon ottamiseksi, että suurilla yrityksillä on oikeudellista ja taloudellista tietoa sekä infrastruktuureja, jotka antavat niille mahdollisuuden arvioida paremmin sitä, rikkovatko ne toiminnallaan kilpailusääntöjä, sekä tästä aiheutuvia seurauksia kilpailuoikeuden näkökulmasta. Näin ollen asianomaisten yritysten koko ja niiden kokonaisresurssit huomioon ottaen komissio sovelsi korotuskerrointa 2,5 perusmääriin, jotka oli määritetty ADM:lle ja Akzolle, jolloin tämä perusmäärä oli 12,5 miljoonaa euroa ADM:n tapauksessa ja 6,25 miljoonaa euroa Akzon tapauksessa (päätöksen 388 perustelukappale).

19 Kunkin yrityksen rikkomisen keston huomioimiseksi näin määritettyä perusmäärää korotettiin 10 prosenttia vuotta kohti eli 80 prosenttia Fujisawan, Akzon, Aveben ja Roquetten osalta, 70 prosenttia Jungbunzlauerin osalta ja 35 prosenttia ADM:n osalta (päätöksen 389–392 perustelukappale).

20 Komissio vahvisti tällä tavoin sakkojen perusmääräksi 11,25 miljoonaa euroa Akzon osalta. ADM:n, Aveben, Fujisawan, Jungbunzlauerin ja Roquetten osalta perusmäärä vahvistettiin vastaavasti 16,88, 4,5, 18, 17 ja 18 miljoonaksi euroksi (päätöksen 396 perustelukappale).

21 Toiseksi Jungbunzlauerille määrätyn sakon perusmäärää korotettiin raskauttavien olosuhteiden vuoksi 50 prosenttia, koska kyseisellä yrityksellä oli ollut johtava asema kartellissa (päätöksen 403 perustelukappale).

22 Kolmanneksi komissio tutki ja hylkäsi väitteet, jotka tietyt yritykset olivat esittäneet ja joiden mukaan näiden yritysten osalta pitäisi ottaa huomioon lieventäviä olosuhteita (päätöksen 404–410 perustelukappale).

23 Neljänneksi komissio myönsi yhteistyötiedonannon B kohdan perusteella Fujisawalle "hyvin huomattavan alentamisen" (80 prosenttia) sen sakon määrästä, joka tälle olisi määrätty, jos tämä ei olisi tehnyt yhteistyötä. Lopuksi komissio myönsi kyseisen tiedonannon D kohdan perusteella "merkittävän alentamisen" (40 prosenttia) ADM:lle ja Roquettelle ja 20 prosenttia Akzolle, Avebelle ja Jungbunzlauerille niiden sakkojen määrästä (päätöksen 418, 423, 426 ja 427 perustelukappale).

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

24 Akzo nosti käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 19.12.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja pyysi kirjallisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklassa tarkoitettuna prosessinjohtotoimena asianosaisia vastaamaan kysymyksiin, joihin nämä vastasivat määräajassa.

26 Asianosaisten lausumat kuultiin 17.2.2004 pidetyssä istunnossa.

27 Akzo vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa päätöksen 3 ja 4 artiklan siltä osin kuin ne koskevat Akzoa

– toissijaisesti kumoaa päätöksen 3 artiklan yhdistettynä 388 perustelukappaleeseen, siltä osin kuin siihen sovellettiin korotuskerrointa 2,5

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien pankkitakauksesta aiheutuvat korot ja kulut.

28 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa Akzon korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

29 Akzon esittämät kanneperusteet koskevat ensinnäkin kaikille kartellin jäsenille määrättyjen sakkojen perusmäärän vahvistamista, toiseksi kartellin jäsenten luokittelua, kolmanneksi Akzon liikevaihdon huomioon ottamista ja neljänneksi korotuskertoimen 2,5 soveltamista.

Perusmäärän vahvistaminen kaikille kartellin jäsenille määrättyjen sakkojen laskemiseksi

30 Akzo vetoaa ensinnäkin suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen ja toiseksi perusteluvelvollisuuden laiminlyömiseen.

Suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen

31 Akzo katsoo, että vahvistaessaan päätöksen 385 perustelukappaleessa kaikille kartellin jäsenille määrättyjen sakkojen laskemiseksi perusmäärän 40 miljoonaan euroon komissio ei ottanut huomioon natriumglukonaattimarkkinoiden pientä kokoa ja se loukkasi siten suhteellisuusperiaatetta.

32 Akzo huomauttaa, että vuonna 1995 natriumglukonaatin ETA:ssa kertynyt kokonaisliikevaihto oli vähintään 20 miljoonaa euroa ja maailmanlaajuisesti kertynyt liikevaihto oli vähintään 59 miljoonaa euroa. Se väittää, että päätöksessä määrätty

sakkojen kokonaismäärä on siten yli kaksinkertainen kyseisen tuotteen vuosiliikevaihtoon ETA:ssa verrattuna ja yli kaksi kolmasosaa sen maailmanlaajuiseen liikevaihtoon verrattuna.

33 Akzon mukaan komissio ei näin tehdessään ottanut huomioon, vaikka se niin väittää päätöksen 377 kohdassa, markkinoiden pientä kokoa eli merkityksellisten tuotemarkkinoiden pientä volyymia vahvistaessaan perusmäärän sakon laskemiseksi. Sitä vastoin se ADM:n mukaan jakoi kartelliin osallistujat kahteen luokkaan, joista ensimmäiseen kuuluivat yritykset, joilla oli yli 20 prosentin markkinaosuus natriumglukonaatin maailmanmarkkinoilla, ja toiseen yritykset, joilla oli alle 10 prosentin markkinaosuus natriumglukonaatin maailmanmarkkinoilla (ks. edellä 17 kohta). ADM katsoo, että yritysten tällaisella luokittelulla niillä merkityksellisillä markkinoilla olevan suhteellisen painoarvon mukaan ei ole mitään tekemistä kyseisten markkinoiden pienen koon kanssa.

34 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan sakon suuruus määrätään rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella. Lisäksi suuntaviivojen mukaan komissio vahvistaa perusmäärän rikkomisen vakavuuden perusteella ottaen huomioon rikkomisen laadun, sen todellisen vaikutuksen markkinoihin ja maantieteellisten markkinoiden laajuuden.

36 Siten näillä oikeussäännöillä ei nimenomaisesti velvoiteta komissiota ottamaan huomioon markkinoiden pientä kokoa ja tuotteen arvoa sakon perusmäärän vahvistamishetkellä.

37 Oikeuskäytännön mukaan komission on kuitenkin otettava huomioon rikkomisen vakavuutta arvioitaessa lukuisia seikkoja, joiden luonne ja merkitys vaihtelevat kyseessä olevan rikkomisen tyypin ja erityisten olosuhteiden mukaan (yhdistetyt asiat 100/80–103/80, Musique diffusion française v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 120 kohta). Näiden rikkomisen vakavuutta osoittavien seikkojen joukossa voi tapauskohtaisesti olla myös merkityksellisten tuotemarkkinoiden koko.

38 Näin ollen vaikka markkinoiden koko ja tuotteen arvo voivat olla rikkomisen vakavuutta vahvistettaessa huomioon otettavia seikkoja, niiden merkitys vaihtelee kyseessä olevan rikkomisen erityisten olosuhteiden mukaan.

39 Esillä olevassa asiassa päätöksen 385 perustelukappaleesta käy ilmi, että vaikka komissio on pitänyt kilpailusääntöjen rikkomista erittäin vakavana suuntaviivojen valossa, joiden mukaan tällaisessa tilanteessa komissio voi vahvistaa perusmääräksi vähintään 20 miljoonaa euroa, esillä olevassa asiassa komissio on kuitenkin vahvistanut ensimmäiseen luokkaan kuuluville yrityksille vain 10 miljoonan euron perusmäärän ja toiseen luokkaan kuuluville 5 miljoonan perusmäärän, jotka vastaavat puolta ja neljäsosaa siitä, mitä komissio olisi suuntaviivojen perusteella voinut määrätä erittäin vakaville rikkomisille.

40 Tämä sakon perusmäärän vahvistaminen osoittaa, päätöksen 377 perustelukappaleen mukaisesti, jossa komissio on tarkentanut, että tuotemarkkinoiden pieni koko "otetaan myös huomioon esillä olevassa asiassa sakon perusmäärien vahvistamisessa", että komissio on ottanut riittävästi huomioon merkityksellisten tuotemarkkinoiden koon.

41 Joka tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ottaen huomioon Akzon toteuttaman rikkomisen laadun ja merkityksellisten tuotemarkkinoiden koon, että komissio ei ole loukannut suhteellisuusperiaatetta määräämällä Akzolle sen sakon laskemista varten 5 miljoonan euron perusmäärän.

42 Näin ollen suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen

43 Akzo katsoo, että päätöstä ei ole riittävästi perusteltu siltä osin kuin sen mukaan komission toteamuksen, jonka mukaan tämä oli ottanut huomioon natriumglukonaattimarkkinoiden pienen koon (päätöksen 377 perustelukappale), ja asianomaisten yritysten luokittelua koskevien toteamusten välillä on ristiriita (päätöksen 378–384 perustelukappale).

44 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklassa edellytetyistä perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719,

63 kohta; asia C-301/96, Saksa v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-9919, 87 kohta ja asia T-251/00, Lagardère ja Canal+ v. komissio, tuomio 20.11.2002, Kok. 2002, s. II-4825, 155 kohta).

46 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio on päätöksen 377 perustelukappaleessa maininnut, että se oli ottanut perusmäärän vahvistamisessa huomioon natriumglukonaattimarkkinoiden pienen koon. Päätöksen 378–384 perustelukappaleessa se on soveltanut kartellin jäseniin erilaista kohtelua jakamalla nämä kahteen luokkaan niiden erityisen markkinapainoarvon ja sakon tarvittavan ehkäisyvaikutuksen mukaan. Lopuksi, kuten edellä 39 kohdassa on todettu, komissio on päätöksen 385 perustelukappaleessa määrittänyt sakon laskemiseksi rikkomisen vakavuuden perusteella ensimmäiseen luokkaan kuuluville yrityksille 10 miljoonan euron perusmäärän ja toiseen luokkaan kuuluville yrityksille 5 miljoonan euron perusmäärän, jotka vastaavat puolta ja neljäsosaa siitä määrästä, jonka se olisi mahdollisesti voinut määrätä erittäin vakavista rikkomisista.

47 Päätöksen 377 ja 385 perustelukappaleen tarkastelusta yhdessä käy ilmi, että komissio on osoittanut riittävän tarkasti ottaneensa huomioon merkityksellisten markkinoiden pienen koon vahvistaessaan sakon perusmäärät pienemmiksi kuin mitä sen olisi suuntaviivojen mukaan ollut mahdollista määrätä erittäin vakavista rikkomisista. Tämä merkityksellisten tuotemarkkinoiden koon huomioon ottamista koskeva esitys ei ole ristiriidassa päätöksen 378–384 perustelukappaleen kanssa, joissa komissio on selittänyt ne syyt, joiden vuoksi kartellin jäsenet oli sen mukaan jaettava kahteen luokkaan niiden erityisen markkinapainoarvon ja sakon tarvittavan ehkäisyvaikutuksen mukaan. Tämä laskentavaihe koskee itse asiassa kartellin jäsenten välistä suhdetta eikä merkityksellisten markkinoiden absoluuttista arvoa.

48 Toisin kuin Akzo väittää, päätöksen 377 perustelukappaleen ja sen 378–384 perustelukappaleen välillä ei siten ole ristiriitaa.

49 Näin ollen perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä koskeva kanneperuste on hylättävä.

Kartelliin osallistujien luokittelu

50 Akzo vetoaa ensinnäkin suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen ja toiseksi perusteluvelvollisuuden laiminlyömiseen.

Suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen

– Asianosaisten lausumat

51 Akzo katsoo, että komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta, kun se on jakanut kartelliin osallistujat kahteen luokkaan niiden markkinaosuuksien mukaan natriumglukonaattimarkkinoilla, ilman että se on ottanut tarkasti huomioon niiden todellisia markkinaosuuksia ja käyttäen liian yksinkertaistettua lähestymistapaa jakamalla yritykset sen mukaan, oliko niiden markkinaosuus yli 20 prosenttia vai alle 10 prosenttia (päätöksen 379–382 perustelukappale).

52 Akzo korostaa, että asianomaisten yritysten maailmanlaajuisten liikevaihtojen todellinen suhde eroaa huomattavasti komission soveltamasta yksinkertaistetusta yhden suhteesta kahteen. Todellinen suhde niiden yritysten, joilla on pienin

markkinaosuus (ADM ja Glucona 9 prosenttia), ja niiden yritysten välillä, joilla on suurin markkinaosuus (Fujisawa 36 prosenttia), on Akzon mukaan yhden suhde neljään eikä yhden suhde kahteen. Akzo katsoo, että kun sovelletaan komission valitsemaa laskentatapaa ja otetaan huomioon asianomaisten yritysten välinen todellinen suhde, komission olisi pitänyt vahvistaa Akzolle ja Avebelle määrätyn sakon perusmääräksi 1,25 miljoonaa euroa eikä 2,5 miljoonaa euroa.

53 Akzo myöntää, että lopullisen sakon ja asianomaisten yritysten liikevaihdon välillä ei välttämättä tarvitse olla matemaattista suhdetta. Sen mukaan komission päätöskäytännöstä kuitenkin seuraa, että tämä tukeutuu kartelliin osallistujien liikevaihtoon merkityksellisillä markkinoilla.

54 Akzo päättelee yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, että ellei komissio esitä erityisiä objektiivisia perusteluita, sen on varmistettava, että kukin sakon perusmäärä heijastelee asianomaisten yritysten taloudellista painoarvoa liikevaihdolla tai markkinaosuudella mitattuna. Sen mukaan näin ei kuitenkaan ollut esillä olevassa asiassa. Sen mukaan esillä olevan asian erityisissä olosuhteissa komission olisi pitänyt jakaa asianomaiset yritykset kolmeen luokkaan: markkinaosuuksien mukaan olisi ollut mahdollista sijoittaa yksi luokka ADM:n ja Gluconan (kummallakin 9 prosenttia) sekä Fujisawan (36 prosenttia) välille, eli Roquette (21 prosenttia) ja Jungbunzlauer (25 prosenttia). Tällainen luokittelu olisi sen mukaan heijastanut paremmin asianomaisten yritysten suhteellista painoarvoa ja antanut komissiolle mahdollisuuden saavuttaa tavoitteensa, jonka mukaan asianomaisten yritysten suhteellinen painoarvo otetaan huomioon sakon erityisen perusmäärän vahvistamisessa.

55 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

56 Jos rikkomiseen osallistuu useita yrityksiä, komissio voi suuntaviivojen mukaan, kuten se on esillä olevassa asiassa tehnyt, vaihdella perusmääriä ottaakseen huomioon kunkin yrityksen tapauskohtaisen painoarvon jakamalla kartellin jäsenet luokkiin "erityisesti, kun samanlaisiin rikkomuksiin syyllistyneet yritykset ovat huomattavan erikokoisia" (suuntaviivojen 1 A kohdan kuudes alakohta). Suuntaviivoissa on myös tarkennettu, että "samasta toiminnasta määrättävän seuraamuksen tasapuolisuuden periaate voi olosuhteiden niin vaatiessa johtaa siihen, että asianomaisille yrityksille määrätään erikokoiset määrät, vaikka nämä erot eivät perustu laskelmiin" (suuntaviivojen 1 A kohdan seitsemäs alakohta).

57 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määrittäessään kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta komissio ei ole velvollinen varmistamaan tapauksissa, joissa sakkoja määrätään useille yrityksille samasta rikkomisesta, että kunkin yrityksen osalta lasketut sakkojen lopulliset määrät heijastavat kaikkia yritysten välisiä eroavaisuuksia näiden kokonaisliikevaihdon osalta, vaan se voi jakaa yritykset luokkiin (ks. vastaavasti asia T-23/99, LR AF 1998 v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok. 2002, s. II-1705, 278 kohta; asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok. 2003, s. II-913, 385 ja 386 kohta ja yhdistetyt asiat T-191/98, T-212/98–T-214/98, Atlantic Container Line ym. v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. II-3275, jäljempänä TACA-tapaus, 1519 ja 1520 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

58 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on useaan kertaan todennut, kun komissio jakaa asianomaiset yritykset eri luokkiin sakkojen suuruuden määrittämiseksi, kuhunkin tällä tavoin yksilöityyn luokkaan sovellettavan kynnysluvun on kuitenkin oltava johdonmukainen ja objektiivisesti perusteltu (ks. vastaavasti edellä

57 kohdassa mainittu asia LR AF 1998 v. komissio, tuomion 298 kohta; edellä 57 kohdassa mainittu asia CMA CGM ym. v. komissio, tuomion 416 kohta ja edellä 57 kohdassa mainittu TACA-tapaus, tuomion 1541 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Esillä olevassa asiassa määrittääkseen luokat, joihin asianomaiset yritykset voitiin jakaa, komissio päätti ottaa huomioon niiden tärkeyden merkityksellisillä markkinoilla tukeutuen yhteen arviointiperusteeseen, eli maailmanlaajuisiin markkinaosuuksiin natriumglukonaattimarkkinoilla, jotka laskettiin yritysten näillä markkinoilla vuonna 1995 toteuttaman liikevaihdon perusteella.

60 Tällä perusteella komissio määritti kaksi yritysten luokkaa, eli ensinnäkin sen, joka muodostui "natriumglukonaatin kolmesta pääasiallisesta tuottajasta, joilla oli yli 20 prosentin markkinaosuus maailmanmarkkinoista", ja toiseksi sen, joka muodostui yrityksistä, "joiden markkinaosuus natriumglukonaatin maailmanmarkkinoista oli huomattavasti pienempi (alle 10 prosenttia)" (päätöksen 382 perustelukappale).

61 Näin ollen komissio vahvisti 10 miljoonan euron perusmäärän Fujisawalle, Jungbunzlauerille ja Roquettelle, joiden markkinaosuudet olivat vastaavasti noin 36, 25 ja 21 prosenttia, ja 5 miljoonan euron perusmäärän toiseen luokkaan kuuluville yrityksille, eli Gluconalle ja ADM:lle, joiden kummankin markkinaosuudet olivat noin 9 prosenttia. Koska Glucona oli ollut Akzon ja Aveben yhteisessä määräysvallassa, komissio vahvisti näille kummallekin yritykselle 2,5 miljoonan euron perusmäärän (päätöksen 385 perustelukappale).

62 Toimiessaan tällä tavalla eli tukeutuen asianomaisten yritysten markkinaosuuksia koskevaan laskelmaan komissio valitsi johdonmukaisen menetelmän, jolla se jakoi kartellin jäsenet kahteen luokkaan ja joka oli objektiivisesti perusteltu näihin kahteen luokkaan kuuluvien yritysten kokoeroilla.

63 Tällaisessa tilanteessa komission ei täytynyt, toisin kuin Akzo väittää, erotella kartellin jäseniä enempää niiden markkinaosuuksien perusteella. Erityisesti merkitystä ei ole sillä, kuten Akzo väittää, olisiko kartellin jäsenten jakaminen kolmeen luokkaan heijastanut paremmin asianomaisten yritysten painoarvoa, siltä osin kuin komission valitsema lähestymistapa ei ole epäjohdonmukainen eikä siltä puutu objektiivista perustelua. Myöskään siihen seikkaan, että komissio on muissa tapauksissa soveltanut kulloisenkin kartellin jäseniin erilaista luokittelua, ei voi pätevästi vedota, koska se ei osoita, että komission valitsema lähestymistapa esillä olevassa asiassa ei ole ollut johdonmukainen ja objektiivisesti perusteltu.

64 Joka tapauksessa, vaikka kartellin jäsenten luokittelu kolmeen luokkaan olisi perusteltua, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo edellä 39 ja sitä seuraavissa kohdissa esitettyjen toteamusten valossa, että Gluconalle määrätty 5 miljoonan euron perusmäärä ei ole suhteeton. Näin ollen kartellin jäsenten hypoteettinen uudelleenluokittelu ei voisi vaikuttaa Akzon tilanteeseen.

65 Näin ollen suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden laiminlyönti

66 Akzo katsoo, että päätöstä ei ole riittävästi perusteltu, koska komissio ei ole esittänyt syytä siihen, miksi se on vahvistanut erityisen perusmäärän, joka ei heijastanut selvästi Gluconan suhteellista painoarvoa sen liikevaihtoon tai markkinaosuuteen nähden.

67 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

68 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että perusteluvelvollisuuden, siten kuin se on edellä 45 kohdassa määritelty, vaatimukset täyttyvät myös, jos komissio ilmoittaa päätöksessään ne arviointiperusteet, joiden avulla se on määrittänyt rikkomisen vakavuuden ja keston (asia C-291/98 P, Sarrió v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-9991, 73, 76 ja 80 kohta; asia C-279/98 P, Cascades v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-9693, 39–47 kohta ja edellä 57 kohdassa mainittu TACA-tapaus, tuomion 1521 kohta).

69 Kuten edellä 15–20 kohdasta käy ilmi, komissio on ilmoittanut päätöksessä ne arviointiperusteet, joiden avulla se on määrittänyt rikkomisen vakavuuden ja keston.

70 Lisäksi riippumatta mahdollisesta komission Gluconalle määräämän perusmäärän ja tämän liikevaihdon tai markkinaosuuden välisen tarkan vastaavuuden puuttumisesta, edellä 57 kohdassa on jo todettu, että komissio ei ole velvollinen varmistamaan, että kunkin yrityksen osalta lasketut sakkojen lopulliset määrät heijastavat yritysten välisiä eroavaisuuksia näiden kokonaisliikevaihdon osalta. Komissio voi jakaa yritykset luokkiin. Näin ollen komissio ei ollut velvollinen esittämään erityistä perustelua sille, heijastiko erityinen perusmäärä tarkkaan vai ei Gluconan suhteellista painoarvoa sen liikevaihtoon tai markkinaosuuteen nähden.

71 Lisäksi mitä tulee periaatteeseen, joka koskee kartellin jäsenten jakamista luokkiin, on todettava, että tällainen jako pohjautuu suuntaviivoihin, joissa annetaan mahdollisuus vaihdella sakon määriä (ks. edellä 56 kohta). Päätös on siten tehty Akzon hyvin tuntemassa asiayhteydessä.

72 Näin ollen perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva kanneperuste on hylättävä.

Akzon liikevaihdon huomioon ottaminen

73 Akzon esittämät kanneperusteet koskevat ensinnäkin EY 81 artiklan rikkomista ja toiseksi perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä.

EY 81 artiklan rikkominen

– Asianosaisten lausumat

74 Akzo ei kiistä sitä, kuten komissio on päätöksen 310 perustelukappaleessa todennut, että sen tytäryhtiö ANC:llä, jonka se omisti kokonaan ja joka tosiseikkojen tapahtumahetkellä piti Aveben kanssa yhteisessä määräysvallassaan Gluconaa, on osavastuu rikkomisista, jotka on asetettu Gluconan vastuulle.

75 Akzo kuitenkin väittää, että komissio on päätöksen 296–310 perustelukappaleessa virheellisesti todennut Gluconan toiminnan osalta, että ANC oli seurannut Akzon ohjeita niin pitkälle, että Akzoa voitiin itsenäisesti pitää vastuussa Gluconan väitetyistä rikkomisista.

76 Akzo huomauttaa, että komissio on päätöksen 310 perustelukappaleessa perustanut päätelmänsä, jonka mukaan Akzoa voitiin pitää vastuussa Gluconan toiminnasta, siihen oletukseen, että koska ANC oli Akzon kokonaisuudessaan omistama tytäryhtiö, ANC oli noudattanut olennaisilta osin emoyhtiönsä ohjeita; komissio on tältä osin tukeutunut yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 107/82, AEG vastaan komissio, 25.10.1983 antamaan tuomioon (Kok. 1983, s. 3151, Kok. Ep. VII, s. 281). Akzo huomauttaa seuraavaksi, että komissio on ottanut ainoastaan lisäseikkana ("lisäksi"; päätöksen 310 perustelukappale) huomioon sen, että ainakin kahdella ANC:n edustajalla Gluconassa oli ollut aktiivinen rooli kartellissa, erityisesti koska he olivat osallistuneet monenvälisiin kokouksiin, ja että he olivat samanaikaisesti toimineet Akzon varapuheenjohtajana ja toimitusjohtajana.

77 Akzo myöntää, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags vastaan komissio, 16.11.2000 antamansa tuomion (Kok. 2000, s. I-9925) 29 kohdassa todennut, että komissio saattoi kohtuudella olettaa, että emoyhtiönsä kokonaan omistama tytäryhtiö noudattaa emoyhtiönsä ohjeita ja että vastaavassa tapauksessa asianomaisen yrityksen on näytettävä toteen, että tämä olettama on virheellinen.

78 Akzo kuitenkin esittää epäilyjä siitä, voidaanko tätä olettamaa soveltaa sen tilanteen lisäksi, jossa emoyhtiön ja sen tytäryhtiön välillä on suora suhde, myös esillä olevan asian kaltaiseen tilanteeseen, jossa tämä suhde on huomattavasti etäisempi. Ensinnäkin Akzo huomauttaa, että esillä olevassa asiassa ANC on sellaisen kansallisen holdingyhtiön, eli Akzo Nobel Nederland BV:n (jäljempänä ANN) tytäryhtiö, joka puolestaan on pääholdingyhtiön tytäryhtiö. Toiseksi se korostaa, että Akzo ja ANN olivat kumpikin holdingyhtiöitä, jotka eivät itse harjoittaneet mitään kaupallista toimintaa eivätkä valmistaneet tai myyneet tuotteita. Kolmanneksi se muistuttaa, että Akzolla oli 50 prosentin (epäsuora) osuus Gluconasta vain muiden yhtiöiden kautta, eikä sillä siten ollut tähän suoraa määräysvaltaa.

79 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa Akzo korostaa näin ollen tiettyjä tosiseikkoja. Se väittää, että näiden perusteella se voi joka tapauksessa kumota

yllämainitun olettaman ja näyttää toteen, että vaikka ANC oli Akzon kokonaan omistama tytäryhtiö, oli täysin epärealistista olettaa, että Akzo on voinut määrätä tai edes vaikuttaa Gluconan strategiseen ja taloudelliseen käyttäytymiseen, eikä näin lainkaan tapahtunut.

80 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

81 Akzo ei kiistä, että Gluconan rikkominen on voitu asettaa ANC:n vastuulle. Näin ollen on tutkittava ainoastaan, voitiinko Akzon katsoa olevan vastuussa sen kokonaan omistaman tytäryhtiön ANC:n vastuulla olevista toimista.

82 Tältä osin on muistutettava, että se, että tytäryhtiö on erillinen oikeushenkilö, ei riitä sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa sen toiminnasta; näin on erityisesti silloin, kun tytäryhtiö ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita (ks. edellä 77 kohdassa mainittu asia Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio, tuomion 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

83 Lisäksi kuten Akzo itsekin myöntää, yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että komissio voi tässä yhteydessä kohtuullisesti olettaa, että kokonaan emoyhtiön omistuksessa oleva tytäryhtiö noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, ja että tämän olettaman seurauksena komission ei tarvitse varmistaa, onko emoyhtiö todella käyttänyt tätä valtaa. Kun komissio tällaisessa tilanteessa on väitetiedoksiannossa ilmoittanut, vedoten tähän olettamaan, aikomuksensa panna kokonaan omistetun

tytäryhtiön vastuu rikkomisestaan tämän emoyhtiön vastuulle, asianomaisten osapuolten on kumottava tämä olettama toimittamalla komissiolle riittävää näyttöä hallinnollisen menettelyn aikana, mikäli ne katsovat, että huolimatta kyseessä olevista omistussuhteista tytäryhtiö päättää itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään (ks. vastaavasti asia T-354/94, Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-2111, 80 kohta, joka on tältä osin vahvistettu muutoksenhaussa edellä 77 kohdassa mainitussa asiassa Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio, tuomion 27–29 kohta; edellä 76 kohdassa mainittu asia AEG v. komissio, tuomion 50 kohta ja asia T-65/89, BPB Industries et British Gypsum v. komissio, tuomio 1.4.1993, Kok. 1993, s. II-389, Kok. Ep. XIV, s. II-1, 149 kohta).

84 Esillä olevassa asiassa on kiistatonta, että päätöstä koskevana ajanjaksona ANC oli Akzon kokonaan omistama tytäryhtiö.

85 Lisäksi hallinnollisen menettelyn kulun osalta on huomattava, että kuten komissio on todennut päätöksen 300 perustelukappaleessa, se oli väitetiedoksiannon 324–330 kohdassa analysoinut Gluconan ja sen emoyhtiöiden välisiä suhteita ja ilmoittanut aikovansa pitää ANC:tä ja Avebea yhteisvastuussa rikkomisesta. ANC:n ja Akzon välisten suhteiden osalta komissio on todennut, että siltä osin kuin ANC oli Akzon kokonaan omistama tytäryhtiö, väitetiedoksianto oli osoitettava jälkimmäiselle. Kuten komissio on päätöksen 301 perustelukappaleessa todennut, Akzo on vastauksessaan väitetiedoksiantoon vahvistanut nimenomaisesti, että se piti asettaa rikkomisesta yhteisvastuuseen Aveben kanssa.

86 Tällaisessa tilanteessa Akzo ei voi arvostella komissiota siitä, että tämä on pitänyt sitä itsenäisesti vastuussa sen kokonaan omistaman tytäryhtiön eli ANC:n Gluconan yhteisomistajan ominaisuudessaan tekemistä rikkomisista.

87 Akzo väittää tässä yhteydessä virheellisesti, että väitetiedoksiannon tarkoituksena on rajata komission väittämät rikkomiset siinä nimenomaisesti mainittuihin seikkoihin siten, että asianomainen yritys voi puolustautua esittämällä väitteensä kaikista näistä seikoista hallinnollisen menettelyn aikana, ja että komissio voi ottaa nämä väitteet huomioon päätöksessään, mutta että väitetiedoksianto ei koske sen yrityksen (tai niiden yritysten) yksilöimistä, joka on (tai jotka ovat) kyseisestä rikkomisesta vastuussa. Komission yritykselle, jolle se aikoo määrätä seuraamuksen kilpailusääntöjen rikkomisesta, osoittamaan väitetiedoksiantoon on nimittäin sisällytettävä tätä yritystä vastaan esitetyt olennaiset seikat, kuten tosiseikat, joista yritystä moititaan, niiden oikeudellinen luonnehdinta ja todistusaineisto, johon komissio tukeutuu, jotta tämä yritys voisi esittää asianmukaisesti väitteensä ja perustelunsa sitä vastaan käydyssä hallinnollisessa menettelyssä (ks. vastaavasti asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 26 kohta; asia C-62/86, AKZO v. komissio, tuomio 3.7.1991, Kok. 1991, s. I-3359, Kok. Ep. XI, s. I-261, 29 kohta ja yhdistetyt asiat C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85–C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1307, Kok. Ep. XIV, s. I-123, 135 kohta). Samoin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, kun otetaan huomioon väitetiedoksiannon merkitys, siinä on yksiselitteisesti täsmennettävä se oikeushenkilö, jolle sakot mahdollisesti määrätään, ja se on osoitettava tälle oikeushenkilölle (ks. yhdistetyt asiat C-395/96 P ja C-396/96 P, Compagnie maritime belge transports ym. v. komissio, tuomio 16.3.2000, Kok. 2000, s. I-1365, 143 ja 146 kohta ja asia C-176/99 P, ARBED v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-10687, 21 kohta).

88 Siten väitetiedoksiantoon sisältyneiden tietojen perusteella Akzon tuli ymmärtää, että se saattoi olla komission lopullisen päätöksen adressaattina. Tällaisessa tilanteessa sen oli reagoitava hallinnollisen menettelyn aikana, sillä uhalla ettei se voinut myöhemmin sitä tehdä, ja osoitettava, että komission sitä vastaan esittämistä seikoista huolimatta se ei ollut vastuussa Gluconan kilpailusääntöjen rikkomisesta.

89 Siten hallinnollista menettelyä koskevia periaatteita ja sitä säätäviä oikeussääntöjä sekä erityisesti väitetiedoksiannon tehokkuuden vaatimusta kunnioittaen ei ole

tarpeen tutkia niiden eri tosiseikkojen oikeellisuutta, joihin on vedottu ensimmäistä kertaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja joiden avulla Akzo pyrkii näyttämään, että vaikka ANC oli kokonaan Akzon omistuksessa, tämä ei voinut määrätä eikä edes vaikuttaa Gluconan strategiseen ja kaupalliseen käyttäytymiseen.

90 Näin ollen EY 81 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen

91 Akzo katsoo, että päätöstä ei ole riittävästi perusteltu, koska komissio on vain apodiktisesti ja epämääräisesti todennut, että ANC oli Akzon kokonaan omistama tytäryhtiö ja että siksi oli syytä olettaa, että ANC oli noudattanut olennaisilta osin sen emoyhtiön sille antamia ohjeita.

92 Komissio katsoo perustelleensa päätöstä tältä osin riittävästi.

93 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että jos, kuten esillä olevassa tapauksessa, EY 81 artiklan soveltamispäätös koskee useaa adressaattia ja vastuun kohdistaminen kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheuttaa ongelmia, päätöksessä on oltava riittävät perustelut kunkin adressaatin osalta, erityisesti niiden osalta, joiden on päätöksen sanamuodon mukaan kannettava vastuu kyseisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta (asia T-38/92, AWS Benelux v. komissio, tuomio 28.4.1994, Kok. 1994, s. II-211, 26 kohta).

94 Esillä olevassa asiassa komissio on päätöksen 278–284 perustelukappaleessa tiivistänyt, viitaten yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, ne periaatteet, joita se aikoi soveltaa päätöksen adressaattien määrittämiseksi. Mitä tulee erityisesti Akzon, joka, kuten komissio on päätöksen 310 perustelukappaleessa todennut, oli "Akzo Nobel NV -yritysryhmän kokonaan omistama tytäryhtiö", joutumisesta vastuuseen ANC:n käyttäytymisestä, komissio on päätöksen 280, 281 ja 310 perustelukappaleessa muistuttanut edellä 83 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ja päätellyt siitä päätöksen 310 perustelukappaleessa, että oli syytä olettaa, että ANC oli olennaisilta osin noudattanut sen emoyhtiön sille antamia ohjeita. Lisäksi komissio on päätöksen 300 ja 301 perustelukappaleessa muistuttanut, että se oli väitetiedoksiannossa ilmoittanut aikomuksensa pitää Akzoa ja Avebea yhteisvastuussa rikkomisesta koko sen keston ajan, ja ettei Akzo ollut kiistänyt tätä näkemystä.

95 Tästä seuraa, että komissio on tarkasti perustellut oikeudellisesti ja tosiasiallisesti ne syyt, joiden vuoksi se päätti pitää Akzoa vastuussa ANC:n käyttäytymisestä, eikä se ole esittänyt ainoastaan apodiktista ja epämääräistä toteamusta, kuten Akzo väittää.

96 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut EY 253 artiklan vaatimukset, on arvioitava päätöksen sanamuodon lisäksi myös sen asiayhteyden osalta, jossa päätös on tehty (ks. erityisesti edellä 45 kohdassa mainittu asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 63 kohta ja edellä 45 kohdassa mainittu asia Saksa v. komissio, tuomion 87 kohta). Väitetiedoksianto, joka kuuluu siihen asiayhteyteen, jossa päätös on tehty, ja josta Akzo sai tietoja komission aikeista asettaa Akzo vastuuseen ANC:n käyttäytymisestä, selventää päätöksen perusteluita, jotka koskevat Akzon vastuuta ANC:n käyttäytymisestä. Lisäksi, koska Akzo nimenomaisesti myönsi vastauksessaan väitetiedoksiantoon tältä osin, että se piti asettaa Aveben kanssa yhteisvastuuseen rikkomisesta (ks. edellä 85 kohta), komissio saattoi perustellusti olettaa, että Akzolla oli riittävästi tietoa päätöksen asiayhteydestä tämän nimenomaisen kohdan osalta.

97 Näin ollen perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä koskeva kanneperuste on hylättävä.

Korotuskertoimen 2,5 soveltaminen

98 Akzon esittämät kanneperusteet koskevat ensinnäkin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkomista ja toiseksi perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä.

Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkominen

– Asianosaisten lausumat

99 Ensinnäkin Akzo väittää, että soveltaessaan korotuskerrointa 2,5 sakon perusmäärään Akzon koon ja kokonaisresurssien huomioon ottamiseksi, komissio on rikkonut asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa, koska se ei ole määrittänyt sakkojen määrää kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella, kuten tässä säännöksessä säädetään, vaan suhteessa rikkomiseen syyllistyneen yrityksen tyyppiin.

100 Akzo väittää, että vaikka onkin totta, että yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat todenneet, että rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi komission on otettava huomioon useita seikkoja, kuten sakon ehkäisevän vaikutuksen tarpeellisuus, tämä päättely viittaa kuitenkin suoraan rikkomisen vakavuutta koskevaan arviointiperusteeseen eikä asianomaisen yrityksen tyyppiin.

Se korostaa, että tämä jälkimmäinen arviointiperuste ei pohjaudu asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaan ja että säätämällä lopulliselle sakolle enimmäismäärän, joka on 10 prosenttia liikevaihdosta, neuvosto on jo ottanut huomioon sakkojen erilaisen vaikutuksen yrityksiin niiden koon perusteella.

101 Viitaten edellä 57 kohdassa mainitussa asiassa LR AF 1998 vastaan komissio annettuun tuomioon (280 kohta) Akzo väittää myös, että vahvistaessaan korotuskertoimen yhden ainoan seikan eli Akzo Nobel -yritysryhmän liikevaihdon perusteella, komissio on antanut tälle seikalle suhteetonta painoarvoa verrattuna niiden muiden seikkojen merkitykselle, joiden perusteella se arvioi rikkomisen vakavuutta.

102 Akzo katsoo, että siltä osin kuin suuntaviivojen A kohdan "Vakavuus" kolmea viimeistä alakohtaa on tulkittava siten, että niiden perusteella komissio voi soveltaa sellaista korotuskerrointa kuin esillä olevassa asiassa on sovellettu, nämä suuntaviivojen säännökset rikkovat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa eikä niihin voida siten vedota sitä vastaan.

103 Toiseksi Akzo väittää, että komissio on rikkonut asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa soveltaessaan korotuskerrointa 2,5, joka perustui Akzo Nobel -yritysryhmän kokonaiskokoon, Akzolle määrätyn sakon perusmäärään.

104 Akzo huomauttaa, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla komission on vahvistettava sakko rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella eikä tämän rikkomisen taloudellisen vaikutuksen perusteella.

105 Akzo myöntää, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä 37 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Musique diffusion française ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa todennut, että asianomaisten yritysten kokonaisliikevaihto kertoo – vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti – jotain yrityksen koosta ja sen taloudellisesta vallasta.

106 Yhteisöjen tuomioistuimen tässä tuomiossa käyttämän yrityksen käsitteen soveltaminen esillä olevaan asiaan ei kuitenkaan ole ADM:n mukaan selvää.

107 Akzo korostaa myös, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä 37 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Musique diffusion française ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa todennut, että huomioon oli otettava myös rikkomisen kohteena olevasta tuotteesta kertynyt liikevaihdon osa, joka kertoo rikkomisen laajuudesta. Akzon mukaan komissio ei kuitenkaan ole päätöksessä huomioinut sitä, että tällä arviointiperusteella oli välittömämpää merkitystä kuin edellä 104 kohdassa mainitulla arviointiperusteella, koska se liittyy suoraan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa mainittuihin arviointiperusteisiin. Näillä toteamuksilla on Akzon mukaan vielä suurempi merkitys, kun, kuten esillä olevassa asiassa, rikkomisen kohteena olevasta tuotteesta kertyneen liikevaihdon osa oli 0,05 prosenttia kokonaisliikevaihdosta.

108 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-31/99, ABB Asea Brown Boveri vastaan komissio, 20.3.2002 antaman tuomion (Kok. 2002, s. II-1881) osalta Akzo korostaa, että siinä esillä olleessa asiassa sovellettua korotuskerrointa ei ollut määritetty yritysryhmän kokonaisliikevaihdon perusteella. Akzon mukaan kyseisen tuomion 164 ja 165 kohdasta päinvastoin seuraa, että korotuskertoimen on perustuttava komission toteamaan oletettuun rikkomiseen syyllistyneen yrityksen kokoon. Lisäksi Akzo vetoaa siihen, että tässä tapauksessa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi vastauksena ABB:n väitteeseen, jonka mukaan komission olisi pitänyt vahvistaa sakon määrä (ja soveltaa korotuskerrointa) ainoastaan yritysryhmän kaukolämpöputkiosaston toteuttaman liikevaihdon perusteella, että komissio näytti laskeneen sakon määrän oikein soveltamalla koko ABB-

yritysryhmän eikä vain "yrityksen", jonka ABB:n kaukolämpöputkiosasto olisi voinut muodostaa, kokoon perustuvaa korotuskerrointa, koska komissio oli useiden seikkojen perusteella todennut perustellusti, että ABB-yritysryhmä oli vastuussa rikkomisesta (tuomion 163 kohta).

109 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

110 Ensinnäkin siltä osin kuin Akzo väittää, että komissio on vahvistanut sakon määrän kilpailusääntöjen rikkomiseen syyllistyneen yrityksen tyypin perusteella, on todettava, että päätöksen 334–371 perustelukappaleessa komissio on analyysinsa alussa katsonut, että asianomaiset yritykset olivat syyllistyneet erittäin vakavaan rikkomiseen, kun otetaan huomioon sen laatu, todellinen vaikutus natriumglukonaattimarkkinoihin ETA:ssa sekä merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuus; rikkominen vaikutti koko ETA:han.

111 Seuraavaksi komissio sovelsi asianomaisiin yrityksiin erilaista kohtelua ottaakseen huomioon niiden kunkin toiminnan erityisen painoarvon kilpailulle tukeutuen tältä osin asianomaisten yritysten natriumglukonaatin maailmanlaajuisesta myynnistä kertyneeseen liikevaihtoon rikkomiskauden viimeisenä vuonna eli vuonna 1995 (ks. erityisesti päätöksen 381 perustelukappale). Tässä vaiheessa sakon määrän vahvistamista rikkomisen vakavuuden perusteella komissio ei siten ottanut huomioon, toisin kuin Akzo väittää, rikkomiseen syyllistyneen yrityksen tyyppiä vaan kyseisten yritysten merkityksen tietyillä markkinoilla.

112 Vasta viimeisessä vaiheessa sakon laskemista rikkomisen vakavuuden perusteella komissio otti huomioon kyseisten yritysten tietyn tyypittelyn, suuntaviivoissa tarkoitetun mahdollisen erottelun mukaisesti. Tämä tyypittely seuraa suoraan asianomaisten yritysten koon ja resurssien, jotka ovat huomioon otettavia arviointiperusteita seuraamusten ehkäisevän vaikutuksen takaamiseksi, huomioon ottamisesta. Komissio on nimittäin tässä vaiheessa ottanut huomioon niiden yritysryhmien, joihin kartellin jäsenet kuuluivat, koon ja kokonaisresurssit soveltamalla joillekin jäsenille, kuten Akzolle, määrättyihin perusmääriin korotuskerrointa 2,5 (päätöksen 388 perustelukappale).

113 Näin tehdessään komissio ei kuitenkaan ole, toisin kuin Akzo väittää, vahvistanut sakon määrää rikkomiseen syyllistyneen yrityksen tyypin mukaan, vaan rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella, vaikka se onkin rikkomisen vakavuutta arvioidessaan ottanut huomioon asianomaisten yritysten koon ja kokonaisresurssit taatakseen määrättäville sakoille ehkäisevän vaikutuksen. Näin ollen Akzon väitteet eivät pidä paikkaansa.

114 Toiseksi siltä osin kuin Akzo väittää komission tehneen oikeudellisia virheitä, kun tämä on ottanut huomioon asianomaisten yritysten koon ja kokonaisresurssit, on huomattava Akzon myöntävän itse, että arvioidakseen rikkomisen vakavuutta komission on otettava huomioon lukuisia seikkoja, kuten sakon ehkäisevän vaikutuksen tarve. Komissiolla on täysi oikeus määrittää sakon määrä siten, että se ottaa huomioon rikkomiseen syyllistyneeseen yritykseen liittyvät erityiset seikat, jotta se voi taata tämän ehkäisevän vaikutuksen.

115 Vahvistamalla sakon perusmäärän korkeammaksi niille yrityksille, joiden markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla oli suhteessa suurempi kuin muilla yrityksillä, komissio otti huomioon kunkin yrityksen vastuun vapaan kilpailun säilyttämisvaatimukseen nähden ja arvioi, että kyse oli subjektiivisesta seikasta, jolla voitiin

luonnehtia asianomaisten yritysten käyttäytymisen vakavuutta. Tämä seikka itse asiassa heijastaa kartellitilanteessa niiden yritysten, joilla on merkityksellisillä markkinoilla suurempi markkinaosuus kuin muilla, suurempaa vastuuta kilpailulle aiheutuneista vahingoista.

116 Tässä yhteydessä komissio saattoi myös perustellusti ottaa huomioon sen, että suurilla yrityksillä, kuten Akzolla, on oikeudellista ja taloudellista tietoa sekä infrastruktuureja, jotka antavat niille mahdollisuuden arvioida paremmin sitä, rikkovatko ne toiminnallaan kilpailusääntöjä, sekä tästä aiheutuvia seurauksia kilpailuoikeuden näkökulmasta.

117 Siten asianomaisten yritysten koon ja kokonaisresurssien perusteella määritellyn korotuskertoimen soveltamisen osalta on korostettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissio voi laskiessaan yrityksen sakkoa ottaa huomioon muun muassa yrityksen koon ja sen taloudellisen vallan (ks. edellä 37 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique diffusion française ym. v. komissio, tuomion 120 kohta ja asia T-48/98, Acerinox v. komissio, tuomio 13.12.2001, Kok. 2001, s. II-3859, 89 ja 90 kohta). Lisäksi oikeuskäytännössä on hyväksytty se, että kokonaisliikevaihdolla on merkitystä kartellin jäsenten taloudellisen kapasiteetin mittaamisessa (edellä 68 kohdassa mainittu asia Sarrió v. komissio, tuomion 85 ja 86 kohta). Siten komissio on esillä olevassa asiassa pätevästi soveltanut korjauskerrointa 2,5 määrätyn sakon ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi ottaen huomioon asianomaisen yrityksen koon ja taloudellisen vallan.

118 Näin ollen komissio on pätevästi tukeutunut Akzon kokonaisliikevaihtoon vahvistaakseen sakon riittävän ehkäisevälle tasolle ja ottaakseen huomioon tämänkokoisten yritysryhmien oikeudellisen ja taloudellisen tiedon sekä infrastruktuurien merkityksen. Akzon väitteet ovat siten myös oikeudellisesti virheellisiä.

119 Kolmanneksi siltä osin kuin Akzo vetoaa suuntaviivojen lainvastaisuuteen sillä perusteella, että niiden mukaan komissio voi soveltaa sellaista korotuskerrointa kuin esillä olevassa asiassa on sovellettu, on muistutettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut, että suuntaviivojen mukaisen laskentatavan mukaan sakkojen määrä lasketaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa mainittujen kahden arviointiperusteen eli rikkomisen vakavuuden ja keston mukaisesti noudattaen kunkin yrityksen liikevaihtoon suhteutettua enimmäismäärää, josta säädetään samassa säännöksessä, eivätkä suuntaviivat näin ollen ulotu kyseisessä artiklassa määritellyn seuraamuksia koskevan oikeudellisen kehyksen ulkopuolelle (edellä 57 kohdassa mainittu asia LR AF 1998 v. komissio, tuomion 219–232 kohta; asia T-224/00, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 9.7.2003, Kok. 2003, s. II-2597, 39–52 kohta; edellä 57 kohdassa mainittu TACA-tapaus, tuomion 1527 kohta). Akzo ei kuitenkaan ole vedonnut mihinkään uuteen seikkaan, jota ei jo olisi hylätty tässä oikeuskäytännössä (ks. näiden tuomioiden edellä mainitut kohdat).

120 Neljänneksi siltä osin kuin Akzo katsoo, että joka tapauksessa, soveltaakseen sellaista korotuskerrointa kuin esillä olevassa asiassa on sovellettu, komissio ei voinut ottaa huomioon Akzo Nobel NV -yritysryhmän, johon rikkomiseen syyllistynyt ANC kuului, kokoa ja kokonaisresursseja, vaan korkeintaan rikkomisen kohteena olevan tuotteen myynnistä kertyneen liikevaihdon merkityksen, Akzo ei ota huomioon sitä, että komissio sovelsi korotuskerrointa taatakseen sakolle ehkäisevän vaikutuksen. Arvioidessaan esillä olevassa asiassa, että sakon ehkäisytavoite voitiin saavuttaa vain tukeutumalla koko yritysryhmän resurssien kokoon, komissio ei ole tehnyt arviointivirhettä eikä siten rikkonut asetuksen N:o 17 15 kohdan 2 alakohtaa.

121 Edellä olevan perusteella asetuksen N:o 17 15 kohdan 2 kohdan rikkomista koskeva kanneperuste on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen

122 Akzo arvostelee komissiota siitä, ettei komissio ole ilmoittanut, miksi se sovelsi korotuskerrointa 2,5 Akzolle määrättyyn sakon perusmäärään, miksi tämä korotuskerroin oli sama kuin ADM:ään sovellettu ja miksi korotuskerroin perustui Akzon kokonaisliikevaihtoon eikä puoleen Gluconan vuosittaisesta liikevaihdosta. Tässä yhteydessä Akzo huomauttaa, että edellä 108 kohdassa mainitussa asiassa ABB Asea Brown Boveri vastaan komissio annettuun tuomioon johtaneessa tapauksessa komissio oli soveltanut samaa korotuskerrointa kuin esillä olevassa asiassa, mutta se oli tässä toisessa tapauksessa esittänyt yksityiskohtaiset perustelut tältä osin.

123 Komissio vaatii kanneperusteen hylkäämistä.

124 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa viitaten edellä 68 kohdassa mainittuun oikeuskäytäntöön, että komissio on päätöksen 389–392 perustelukappaleessa selittänyt, minkä seikkojen pohjalta se oli arvioinut rikkomisen vakavuutta ja kestoa; näiden selitysten perusteella Akzo on pystynyt esittämään useita näiden seikkojen sisällön lainvastaisuutta koskevia väitteitä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pystynyt harjoittamaan sille kuuluvaa valvontaa.

125 Akzoon sovelletun korotuskertoimen merkityksen osalta komissio saattoi vedota vain yrityksen kokoon, sellaisena kuin se likimääräisesti ilmenee yrityksen toteuttamasta kokonaisliikevaihdosta, ja korostaa tarvetta taata sakon ehkäisevä vaikutus. Komission ei tarvinnut perusteluvelvollisuutta noudattaakseen ilmoittaa tämän valinnan taustalla olevaan laskentatapaan liittyviä numerotietoja (ks. vastaavasti edellä 68 kohdassa mainittu asia Sarrió v. komissio, tuomion 80 kohta).

126 Samoin Akzo arvostelee komissiota virheellisesti siitä, ettei tämä ollut ilmoittanut syitä, joiden vuoksi Akzolle määrätyn sakon perusmäärään sovellettu korjauskerroin oli sama kuin ADM:ään sovellettu. Komission ei nimittäin tarvinnut tarkentaa tämän korotuskertoimen merkitystä esittämällä tarkasti niiden eri yritysryhmien väliset suhteet, joihin kartellin jäsenet kuuluivat. Korotuskertoimen tarkoitus oli ennemminkin, kuten päätöksen 386–388 perustelukappaleesta ilmenee, vahvistaa sakko riittävän ehkäisevälle tasolle ja ottaa huomioon oikeudellinen ja taloudellinen tieto sekä infrastruktuurit, joita tämänkokoisilla yrityksillä on. Esittämällä nämä perustelut komissio ilmoitti riittävällä tavalla, että se arvioi sakon ehkäisevää vaikutusta tukeutuen yritysryhmien, eikä näihin kuuluvien yritysten, kokoon ja resursseihin.

127 Lisäksi on todettava, että korotuskertoimen soveltaminen on suuntaviivoissa tarkoitetun erilaisen kohtelun soveltamista. Siten päätös tehtiin Akzon hyvin tuntemassa asiayhteydessä.

128 Näin ollen ilman, että on tarpeen tutkia, onko komissio muissa tapauksissa esittänyt yksityiskohtaisemmat perustelut sovelletun korotuskertoimen valinnan osalta, kuten Akzo väittää, on todettava, että komissio on esillä olevassa asiassa esittänyt riittävät perustelut.

129 Tämän vuoksi perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä koskeva kanneperuste on hylättävä.

130 Koska mitään päätöksen laillisuutta vastaan esitettyä kanneperustetta ei ole hyväksytty, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei alenna kantajalle päätöksessä määrätyn sakon määrää täyden harkintavaltansa puitteissa, ja kanne on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

131 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut vastaajan vaatimusten mukaisesti.

132 Koska kanne on hylätty kokonaisuudessaan (ks. edellä 130 kohta), Akzon vaatimus, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on velvoitettava komissio korvaamaan pankkitakauksesta aiheutuvat korot ja kulut (ks. edellä 27 kohta), on tehoton.

133 On joka tapauksessa muistutettava, että yritykselle pankkitakauksen hankkimisesta ja voimassa pitämisestä komission yritystä vastaan tekemän päätöksen pakkotäytäntöönpanon välttämiseksi aiheutuneet kulut eivät ole työjärjestyksen 91 artiklan b alakohdassa tarkoitettuja asian käsittelystä aiheutuneita kustannuksia. Samalla tavoin on hylättävä yrityksen vaatimus siitä, että komissio velvoitettaisiin korvaamaan sille kilpailuasiaa koskevassa hallinnollisessa menettelyssä aiheutuneet kulut. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan mukaan "seuraavat oikeudenkäyntikulut katsotaan korvattaviksi – –: asianosaisille asian käsittelystä aiheutuneet välttämättömät kustannukset", tässä määräyksessä "asian käsittelyllä" tarkoitetaan ainoastaan käsittelyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, ei oikeudenkäyntiä edeltävää hallinnollista menettelyä (yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok. 2000, s. II-491, 5133 ja 5134 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Akzo Nobel NV velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Azizi Jaeger Dehousse

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä syyskuuta 2006.

E. Coulon J. Azizi

kirjaaja jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Tosiseikat ..... II - 3396

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 3403

Oikeudellinen arviointi ..... II - 3405

Perusmäärän vahvistaminen kaikille kartellin jäsenille määrättyjen sakkojen laskemiseksi ..... II - 3405

Suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen ..... II - 3405

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen ..... II - 3408

Kartelliin osallistujien luokittelu ..... II - 3410

Suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen ..... II - 3410

– Asianosaisten lausumat ..... II - 3410

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3412

Perusteluvelvollisuuden laiminlyönti ..... II - 3414

Akzon liikevaihdon huomioon ottaminen ..... II - 3416

EY 81 artiklan rikkominen ..... II - 3416

– Asianosaisten lausumat ..... II - 3416

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3418

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen ..... II - 3421

Korotuskertoimen 2,5 soveltaminen ..... II - 3423

Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkominen ..... II - 3423

– Asianosaisten lausumat ..... II - 3423

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3426

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen ..... II - 3430

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 3432